

С. І. Киреєв

Валовий внутрішній продукт

ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ – один із найважливіших показників розвитку економіки, що становить сумарну ринкову вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених економічними резидентами країни на її території за певний період. Екон. резиденти – екон. особи або одиниці (незалежно від нац. приналежності), пов'язані з економікою даної країни своїм екон. інтересом не менше року. Система нац. рахунків подає ВВП у трьох вимірах: за доданою вартістю (вироб. метод), за доходами (розподільчий метод) і за витратами (метод кінц. використання).

При застосуванні вироб. методу сумуються вартісні обсяги продажів підприємств з вирахуванням вартості матеріалів і послуг, придбаних у ін. організацій. Аналіз показника ВВП за цим методом дає змогу виявити співвідношення і роль окремих галузей в утворенні заг. ВВП, а зіставлення показників за декілька років – виявити зміну його структури та динаміку розвитку окремих галузей нац. економіки. Отримані у такий спосіб результати свідчать про характер не лише структурно-інвестиц., а й всієї екон. політики, яка здійснюється в тій чи ін. країні.

У розрахунку ВВП за доходами сумуються усі види фактор. доходів, а також амортизац. відрахування та непрямі податки на бізнес: оплата праці найманих працівників; податки (окрім субсидій на виробництво та імпорт); валовий прибуток і змішаний доход (див. Табл. 1).

Табл. 1. Розподіл ВВП України у 2003

	ВВП (у фактичних цінах, млн грн)	Структура ВВП (відсотків)
Валова додана вартість	267344	100,0
Оплата праці найманих працівників	122188	45,7
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт	30247	11,3
Валовий прибуток і змішаний доход	114909	43,0

Розподільчий метод розрахунку ВВП має самостійне значення в екон. аналізі, насамперед в аналізі доходів та їх структури, у характеристиці податк. навантаження, частки валового прибутку у ВВП. Якщо від ВВП відняти споживання осн. капіталу (амортизації), залишиться чистий внутр. продукт, який точніше характеризує зростання нац. економіки. У 2003 споживання осн. капіталу в Україні склало 38 885 млн грн, а чистий внутр. продукт становив 228 459 млн грн.

У розрахунку ВВП за витратами сумуються витрати усіх екон. агентів, що використовують ВВП – домашніх госп-в, фірм, держави та іноз. екон. агентів, тобто $ВВП = C + G + I + NX$, де C – особисті споживчі витрати, які включають витрати домашніх госп-в на товари тривалого і короткочас. користування, а також на послуги (окрім витрат на купівлю житла); G – держ. витрати на утримання армії, органів МВС, освіти, науки, культури, охорони здоров'я, апарату упр. тощо (окрім трансферт. платежів – допомог, пенсій, виплат за соц. страхуванням); I – валові інвестиції, які включають витрати фірм на будівництво, купівлю устаткування, створ. товарно-матеріал. запасів, заміну зношеного устаткування, а також витрати домогосподарств на купівлю житла; NX – чистий експорт товарів і послуг (сальдо експорту та імпорту), оскільки частина створюваного ВВП спрямовується на експорт, а частина коштів країни витрачається на імпортні товари і послуги (див. Табл. 2).

Табл. 2. Використання ВВП України у 2003

	у фактичних цінах	
	(млн грн)	(відсотків)
Валовий внутрішній продукт	267344	100,0
Кінцеві споживчі витрати, зокрема:	201624	75,4
а) домашніх господарств	146301	54,7
б) некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства	4493	1,7
в) сектору загального державного управління	50830	19,0
Валове нагромадження основного капіталу	55075	20,6
Зміна запасів матеріальних оборотних коштів	3661	1,4
Придбання за виключенням вибуття цінностей	115	0,0
Чистий експорт	6869	2,6

До складу ВВП не включають витрати на придбання товарів, вироблених у попередні роки. ВВП розраховується як у поточ., так і у постій. цінах будь-якого року, обраного за базовий. ВВП, розрах. у поточ. цінах, називають номінальним. Він оцінює вироблені протягом

певного періоду товари і послуги без урахування зміни цін. Реал. ВВП відбиває вплив цінових змін, оскільки його розраховують у зіставлених (базисних) цінах за допомогою корегування номінал. ВВП – діленням його на дефлятор ВВП. Реал. ВВП є осн. індикатором, на основі якого визначають рівень і темпи екон. розвитку країни. Зростання ВВП (особливо у розрахунку на душу населення) супроводжується підвищенням рівня життя, що виражається у зростанні споживання товарів і послуг. Зниження ВВП на душу населення і, відповідно, життєвого рівня означає, що економіка переживає спад виробництва.

Рекомендована література

1. Економіка України: Підсумки перетворень та перспективи зростання. Х., 2000;
2. Економіка України: Стратегія і політика довгострокового розвитку. К., 2003;
3. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні. Х., 2003;
4. Національні рахунки України за 2003 рік: Статист. зб. К., 2005.

Бібліографічний опис:

Валовий внутрішній продукт / С. І. Киреєв // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33001>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).